Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті

Девиантты мінез-құлық әлеуметтік педагогикалық мәселе ретінде.

Жоспары:

01 **Кіріспе**

02 **Қиын балалардың педагогикалық-психологиялық сипаттамасы.**

03 **Девиантты мінез-құлық ұғымы туралы түсінік.**

04 **Қорытынды**

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Кіріспе

Мінез-құлық – адамның тұрақты психикалық ерекшеліктерінің жиынтығы.
Бала мінез-құлқында әр адамның өмірлік бет алысы, бағыт-бағдары, көзқарасы, мақсат-мұраты көрініс береді. Адам өз-өзіне бақылау жасау арқылы мінезіндегі кемшіліктерін түзеуге, жағымсыз әрекет пен қылықтардан өзін тыйып ұстауға мүмкіндік алады.

Қиын балалар тақырыбында зерттеу жұмыстары

20-30-жылдары	П.П. Блонский, Г.А. Фартунатова, Л.С. Выготский, А.С Макаренко, С.Т. Шацкий, В. И. Куфаев, С. Балаубаев, И.Л. Стычинский, В.Н. Мясищев
30-жылдардың аяғы мен 40-жылдар	зерттеу жұмысы аз жүргізілді, немесе мүлдем жүргізілмеді десе де болады.
50-шы және 60-жылдары	Л. Божович, Л.С. Славина, Т. Миньковский, Г.П. Медведев, И.Ф. Назаров, М.М. Мұқанов, Г.А.Уманов, Э.Шыныбекова, К. Бегалиев, Қ.Б. Жарықбаев және басқалардың еңбектері
М.А. Алемаскин	тәрбиелеуі «қиындар» проблемасы көп факторлы құбылыс, бұл проблеманы педагогтер, психологтар және заң қызметкерлері зерттеуі қажет,
Макаренко А.С., Шацкий С.Т., Сухомлинский В.А.	қиын балалар – бұл қалыпты балалар деп санады, демек оларды қоғамнан бөлудің қажеті жоқ, тек оларды ұжымда тәрбиелеу және қайта тәрбиелеу керек

Ол «қиын» балалардың әрқайсысының өзіне тән ерекшеліктері болады, «...өсіп, ер жету, әлеуметтік жағдайына байланысты, бетімен кету дәрежесіне қарай, әртүрлі себептерге байланысты өз мінез-құлқының ерекшелігіне қарай... мұндай балалар өздеріне ерекше тәсілмен қатынас жасауды және олармен тиісінше жұмыс жүргізуді талап етеді», – деп көрсетеді.

В.Н. Куфаев

2. Девиантты мінез-құлық ұғымы туралы түсінік.

әлеуметтік нормадан ауытқуды айтады.

Оны қоғамда қабылданған нормаға қарама-қайшы әрекет жүйесі ретінде анықтайды.

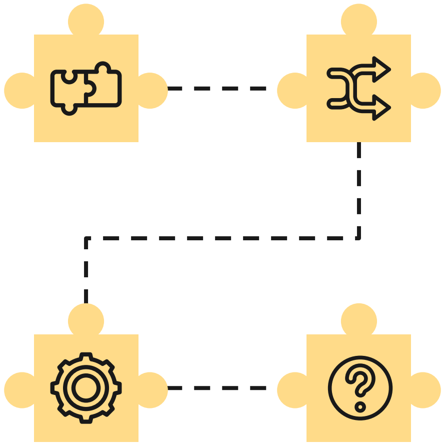

синонимдік терминдер «ауытқулық», «патологиялық», «бейәлеуметтік», «деликвенттік» және т.с.с.

ең кең тарағаны «ауытқыған мінез-құлық» термині, ол қабылданған әлеуметтік нормаларға сәйкес келмейтін іс-әрекеттер мен қылықтарын белгілеу үшін қолданылады.

Педагогикалық-психологиялық тұрғыдан

А.С. Белкин	оқушылардың мінез-құлқындағы ауытқулар деп мектеп тәртібінің нормалары мен ережелерін бұзуды түсінуге болады
И.В. Акинфиев	мінез-құлық толықтай немесе белгілі бір дәрежеде қоғамның адамгершілік нормаларына қарама-қайшы келетін және жеткіншектің психологиялық ерекшеліктеріне, тәрбиелеу және даму жағдайларына себепші болады.
В.А. Попов	әлеуметтік нормаларға қарама-қарсы келетін индивидтің мінез-құлқы, өмір сүру салты, қызмет түрі ретінде әлеуметтік ауытқулардың жалпылама түсінігін енгізуді ұсынады.

З.А. Раевскаяның зерттеулерінде

девиантты мінез-құлықтың криминалды мінез-құлықтан айырмашылығы құқық нормаларын бұзуды жорамалдамайды,

ал аномалиялықтан айырмашылығы – ол тек психикалық жағынан сау балаларға тән

мінез-құлықтың қалыпты белгілері ретінде ғалым жағымды қызығушылық және ұмтылыстың болмауын, тәртіпсіздігін, дау-жанжалға бейімдігін, қырсықтығын, ашу-ызасын, қоғамның жақтырмауын көрсетеді.

В.А. Крутецкий

«қиындық келтіретін балалар – педагогикалық қараусыз қалған балалар, біреумен, бір жерден кеткен педагогикалық қателік, ... олардың жеке тұлғасын түзеу бойынша уақытылы шара қолданбағандық».

Л.М. Зюбин:

«Қиын» және «педагогикалық қараусыз қалған» деген түсініктердің теңдестірілуіне қарсы болды. Олар педагогикалық қараусыз қалудан басқа психологиялық бұзылу, ақыл-ой дамуында уақытша кідіруі, жүйке жүйесі процестерінің тез әлсіреуі және т.б. сияқты себептерден болуы мүмкін.

Овчарова

тәрбиелеу үдерісіне қиындық келтіретін көптеген факторлардың барын ескере отырып, «әлеуметтік-педагогикалық қараусыз қалу» терминін қолдану қажеттілігін айтады.

И.С. Кон

девиантты мінез-құлық – бұл «құқық, мәдениет немесе жалпы қабылданған адамгершілік нормалардан ауытқыған іс-әрекеттер жүйесі».

Девианттты мінез-құлық

бұл психологиялық денсаулық нормасынан ауытқу.

мінез-құлықтың әлеуметтік тамырларына сілтейді (С. Беккер, Ф. Танненбаум, У. Томас және т.б.)

бұл қандайда бір әлеуметтік-мәдени нормаларды, әсіресе құқықтық норманы бұзатын антиәлеуметтік іс-әрекеті.

девианттықтың дамуын қоздыратын басты факторлардың бірі «әлеуметтік таңба», ол индивидті «тәртіпті бұзушылармен» алдын ала теңдестіруден тұрады.

тұжырымдамалар талдауының негізінде ғалымдар мінез-құлық формаларының құрылу барысында өзара әрекет ететін сыртқы (әлеуметтік) және ішкі (психологиялық) факторларды бөліп көрсете алады. Осыдан шығар **қорытынды**, әлеуметтік педагогика, психология ғылымдарында төмендегідей заңдылық орнатылған: біріншіден, сыртқы факторлар ішкі факторлар арқылы әрекет, етеді сонымен өздерін анықтайды; екіншіден, ішкі факторлар сыртқылары арқылы әрекет етеді де өздерін өзгертеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

Негізгі: 1. Макаренко А.С. Лекции о воспитании детей. Проблемы школьного воспитания. Соч. – М., 1957. – 255 с.

2. Сухомлинский В.А. Избранные педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1980. – 384 с.

3. Шацкий С.Т. Педагогические сочинения. – М.: Просвещение, 1964. – 476 с. 16

4. Уманов Г.А., Парфенов В.А. Мы и наши дети. – Алма Ата: «Жалын». – 1977. – 88 с.

5. Трифонов В.В. деятельность детско-юношеских спортшкол по предупреждению безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних: Автореферат канд. дис. – Алма-Ата., 1976. – 22 с.